

ГЕРМЕНЕВТИКА ПЕРЕЖИВАННЯ В.ДІЛЬТЕЯ І СУЧАСНИЙ СВІТ

Сучасний світ являє собою боротьбу двох життєвих інтенцій: інтенції до матеріальних насолод, апофеозом якої є культ золотого тельця, і інтенції до духовних, релігійних цінностей. Але, нажаль, друга інтенція часто виявляється у викривлених формах релігійного фанатизму (ісламський тероризм), релігійних спекуляцій (політизація релігії, лжедуховні вчителі та організації). У цих умовах звернення до спадщини В.Дільтея, його розробок наук про дух, його прагнень осягнути таємницю людського життя і глибинну сутність історичних і соціальних процесів в своїй «філософії життя» стає вельми актуальним.

Науки про дух, які вивчають історичні процеси і життєдіяльність людини, відрізняються, на думку Дільтея, від природознавчих наук через принципову різницю людського і природного життя. Характерними рисами людського життя є наявність о-смисл-ених зв'язків, мети і сенсу життя, о-свідомлення цінностей, у тому числі цінності людського життя, інтерпретація власного життя. Усе це відсутнє у природі. Тому методика і категорії природознавчих наук і наук про дух повинні бути різними. (Слід зауважити, що Дільтей під терміном «науки про дух» по суті має на увазі науки про духовний світ людини і суспільства, або, як кажуть у сучасній термінології, гуманітарні науки). Який же метод потрібно використовувати в науках про дух? Розуміння і тлумачення, – відповідає на це запитання Дільтей. Більш за це, він вважає, що розуміння є центральним поняттям і процедурою в науках про дух. Таким чином науки про дух розв'язують головну проблему герменевтики – проблему розуміння.

Дільтей розвиває концепцію розуміння у душі своєї «філософії життя». «Розуміння є, – пише він у «Нарисах до критики історичного розуму», – отримання знову Я у Ти, дух отримає себе, сходить до все більш високих

сходинок зв'язності; це *тотожність* (Selbigkeit) духу у Я, у Ти... Тут суб'єкт розуміння є єдиним зі своїм предметом (курсив мій – Н.Ш.)» [1, с.135]. Розуміння, за Дільтеєм, – це не тільки і не стільки осягнення розумом того, кого або що бажаєш зрозуміти, а й *переживання* усього несвідомого, недосяжного для свідомості, усієї повноти душевного життя («описова психологія» Дільтея), «занурення у одиничне» [1, с.145], «перенесення власного Я у дану сукупність прояв життя» [1, с.146]. Почуття, яке ми ніколи не переживали не можна знайти у переживаннях інших людей. Більш за це, наші знання виникають саме у переживаннях, і *те, чого сама людина не пережила, вона ніколи не зрозуміє в іншому*.

Розуміння не є виключно логічним актом розуму, у ньому є також ірраціональний аспект, бо саме життя ірраціональне. «Подібно до острову, що здіймається з недосяжних глибин, підноситься маленька сфера свідомого життя» [1, с.149], – вважає Дільтей (зверніть увагу на схожість цієї думки з концепцією несвідомого З.Фройда). І на межі між знанням і діями існує зона, де «відкриваються глибини життя, які недосяжні для спостереження, рефлексії та теорії» [1, с.142].

Виходячи з вищесказаного, Дільтей робить висновок, що розуміння являє собою процес «щонайвищої напруги, який *ніколи цілком не може бути реалізованим* (курсив мій – Н.Ш.)» [1, с.152]. Таким чином він констатує неможливість *повного* розуміння людини і історичних процесів суспільства через *неможливість знання усіх* явних і неявних зв'язків, причин і наслідків того, що ми намагаємося зрозуміти.

Проблема розуміння, яку намагався розв'язати Дільтей, стара, як світ. Ця проблема існує ще з прадавніх часів будівництва Вавілонської башти (див.: Бут.11), коли люди прагнули зробити «собі ім'я» (Бут.11:4), а внаслідок втратили здатність до розуміння одного одним. Сучасні люди «гинуть за метал», шанують не живого Бога і природу, а золотого тельця, якому приносять у жертву навіть людей і їх життя, з одного боку, а з другого боку, прагнуть побудувати башту до неба, досягти Бога і в ім'я Бога вороже

ставляться до інако-вірців, навіть вбивають людей. Чи це є така проява «любові» до Бога?

Сучасні люди все більш втрачають здатність до того, на чому робив акцент у своїх працях Дільтей, здатність до переживання іншого, співчуття, з'єднання Я і Ти. Сучасна наука *забула*, що людина і життя – це таємниця, яка а-логічна за своєю природою, що в людині крім розуму є ще відчуваюче серце, яке здатне до переживання. Наука *забула* про переживання «сердечного розуму» і породила без-сердечних людей, біороботів, які живуть і спілкуються не у живому світі і не з живими людьми, а у віртуальному світі з віртуальними людьми. Тому звернення до спадщини Дільтея, його «філософії життя» є і згадуванням про *живу, здатну до переживань* людину, про *живого* Бога. І, можливо, якщо люди і наука *згадають* про це, то зможуть знов зрозуміти радість переживання зв'язку, з'єднання Я і Ти, де Ти – не золотий телець, комп'ютер, а Бог, природа і людина.

Література

1. Дильтей В. Наброски к критике исторического разума // Вопросы философии. – 1988. – №4.